

Vlaovics József, az esztéta

(Kordokumentum '83
májusából)

Előhang:

Mindössze két éve, hogy Sziveri János, a költő és főszerkesztő nincs közöttünk, s annak is alig több, mint három esztendeje, hogy az 1983-ban eltávolított szerkesztőség (kihasználva egy politikai interregnumot, mely azáltal állt elő, hogy a Kopilović, Major Nándor, Krunic és mások neve által képviselt bürokratikus vajdasági hatalom megbukott, Milošević nacionalista hívei viszont azonnal nem tudták kiépíteni hadállásaikat az intézményrendszerben) kiharcolta a maga igazát és rehabilitációját. Noha mindez a nyilvánosság színe előtt zajlott, a vajdasági irodalmi élet talán legnagyobb politikai botránya, mely 1983-tól 1989-ig tartott, még ma is érzelmi hullámokat ver, s alkalmat ad egyeseknek (mint láttuk a Napló legutóbbi számában), akik talán az emberi feledékenységben bíznak, hogy *elmaszatoľjanak* bizonyos dolgokat. A következőkben azonban mégsem erről lesz szó, noha tágabb összefüggésben a dolgok végeredményben nem választhatók szét. Ahhoz ugyanis, hogy a múltkorai szárn cikkírója által láthatólag kultivált *purgeri éra* a lapnál bekövetkezessen, olyan értekezletek sokaságát kellett tartani, mint amilyenről az alábbi jegyzőkönyvi kivonat tudósít.

Helyszín: A Forum Hetilapok KSZ-alapszervezete

Időpont: 1983. május 19.

Tárgy: Az elvtársi bizottság jelentése az Új Symposionról

Mint tudjuk, s majd az olvasó e dokumentum alapján is látni fogja, a hatalom erőszakossága a Symposion-ügyben is sok embert megtántorított, következésképpen Sziveri és társai mellett nyíltan senki sem mert kiállni. A tisztességes emberek viszont, ez kivüláglóan a vitából, legalább igyekeztek nem rontani sem a főszerkesztő, sem pedig a folyóirat helyzetét. Hogy ki miként viselkedett, döntsék el olvasóink. Viszont felhívjuk a figyelmüket bizonyos Vlaovics József úr nézeteire. (Egyébként, de ez csak kuriózum, Vlaovics úr 1983-ban még elkötelezett autonomista volt. Persze, akkoriban az volt a módí, és a bizalmi feladat.)

Mai szemmel nézve kornikusnak tűnik annak a felszólalónak a vádja is, aki a magyarországi írók közléséért „éretlenséggel” vádolta Sziveri Jánost. Akkoriban viszont az ilyen vádak korántsem kacagásra ingerlőek, de sokkal inkább véstjósloak voltak. Egyébként kik voltak a közölt magyar írók? Illyésen kívül Eörsi István, Zalán Tibor, Radnóti Sándor, Molnár Gusztáv stb. És persze Lukács György...

Emellett arra is érdemes figyelni, hogyan akarták az újbaldolalság és az anarcholiberalizmus vádja mellé egyesek a nacionalizmust is az Új Symposionra akasztani.

(prokópiosz)

Jegyzőkönyv

Készült a Hetilapok KSZ-alapszervezetének gyűlésén 1983. május 19-én. Jelen van 19 tag. Igazoltan távol: Horváth Gábor (úton), Valent Valéria (úton), Tari István (szabadság).

(A továbbiakban csak a napirend számunkra érdekes 2. pontját közöljük.)

2. Az U.S.-ról az alapszervezet adott értékelést, meghozta megállapításait. Sziveri János felelősségi fokának megállapítása végett elvtársi bizottságot választott. A megállapításokat az alapszervezet eljuttatta az alapítónak, a kiadó tanácsnak. A VSZISZ Elnöksége napirendre tűzte ezt az ügyet, s május 9-én tárgyalta róla. Az ülésre meghívták Nagy Gy. Józsefet, Fehér Kálmánt, Kartag Nándort és Gion Nándort. Az alapító megvonta a bizalmat az U.S. főszerkesztőjétől és szerkesztőbizottságától. Erről – mellékletben – megvan az átirat.

Tizedikén az U. S. levéllel fordul az alapszervezethez, arra kéri, hogy újra vizsgálja felül az ügyet, mert

– a pozitív eredményeket nem vette figyelembe

– személyes bosszúállás alapján döntött (azok álltak bosszút, akiknek az U. S. nem közölte az írásait).

Mi azonban figyelembe vettük a pozitív eredményeket is. S hogy a levélnek nyoma legyen, szólunk róla és azt fel is lehet olvasni. Most értesültem róla, hogy az U. S. körlevelet is írt. Ezt nem ismerem.

Szűcs: El kell olvasni, mert kevesen olvasták.

Dudás: Mielőtt a javaslatot felolvasnám, mondok valamit: alapos munkát végeztünk. Sok szempontot vettünk figyelembe: az alapszervezet határozatát és a pozitívumokat is. Most konszolidálódott ott a helyzet. Megnéztük a státutumban is, milyen büntetés mondható ki.

Sinkovits: Elbeszélgettünk magával Sziverivel is.

Az elvtársi bizottság jelentése

(Dudás felolvasa, a javaslat: kizárás előtti megrovás)

Mucsi: Amikor ez a jelentés készült, sok dologról nem tudunk. Például az U. S. márciusi számáról sem. Ott megkont-

rálták a párt határozatát. Petíciót írtak – ez is azt jelenti, hogy nem értenek egyet. Súlyosbodik a helyzetük. Nem gyakorolnak önbírálatot. Tehát súlyosabb büntetést javasolok.

Nagy Gy. J.: Olvassuk fel a levelet.

Vlaovics: Két verzió van – olvassuk fel az eredetit!

Kartag: Azok a Tanjugot közölték.

Garai: (Felolvassa a levelet.)

Vlaovics: Nem így kellene működünk. Az események egész sora zúdult ránk. Megvonják a bizalmat, s azok leveleznek, kétségbe vonva azt is, hogy ez a pártszervezet jól végezte-e el a dolgát. Az egész országnak elküldték leveleiket. Lesz egy-két lap, amely le is közli. Talán azért is, mert másképp tekintenek Vajdaságra. A Szabad Európa is bőven foglalkozott ezzel a kérdéssel. Ami újabban történt, az érvágás a magyarság tekintélyén. A nem hivatalában lévő szerkesztő bizottság működik. Most súlyosabb büntetést javasolok az állhatatos kiállásért. De ne csak rajta csattanjon az ostor, mögötte erők sorakoznak fel, például Tolnai Ottó, Csorba Béla – aki lepiszkított itt mindent. Csoportosulások állnak mögötte. Ez a legnagyobb aknamunka, a meglévő hidakat robbantják, kiélezik a nemzeti kérdést. Sziveri bábként viselkedik. Kik azok, akik mögötte állnak. Klotetirodalom az, amit írnak, seggköltők ők.

Dudás: Szeretném, ha gondosabban fogalmaznánk. Igyekezzen mindenki pontosan fogalmazni. Biztató jelek vannak: a kiadó tanács, se régi, se új, nem ír leveleket. A tanács már kedden összeül. Az elvtársi bizottság előtt két új helyzet adódott. A pártokumentumok alapján: a JKSZ politikájától való eltérés – kizárás előtt. E mellett tartok ki.

Sziveri: Vlaovics összevissza beszélt. Három helyre küldtük el a levelet az elnökségi döntéssel kapcsolatban.

Polyás: Olvassa a levelet. Megjegyz, szép, hogy feldicsérik a Dolgozókat, s hogy „halvány reményt táplálnak”. Nem kellett volna ilyen levelet írni. Megkérdőjelezni a párt jóindulatát. Amikor azonban megérkezett a második levél – egészen más helyzet állt elő. Mert ha csak egy kicsit is elmélyülünk benne.

Ezt a mi problémánkat most általános jugoszláv problémává dagasztották ebben az igen érzékeny helyzetben. Ezzel Sziveri egész eddigi tevékenységét megkérdőjelezi. Kötelesek vagyunk valamennyien véleményt mondani erről az ügyről, mert ez most már jugoszláv probléma.

Podolszki: Azt gondoltam, Polyvás megelőz. Ennek híján nem látunk tisztán.

Nagy Gy. József: Kérem Kartagot!

Kartag: (Olvass.)

Podolszki: Hogy ne legyenek találgatások, arról van szó, milyen felelős Sziveri. A pártszervezet nem a megsértődötték véleménye alapján hozott döntést. A sértődötték, például, Vlaovics. Miért nem vetjük fel a többiek felelősségét is, például, a Képes Ifjúság tmsz-vezetőjének felelősségét. Mikor íródott a levél? Az revoltot fejez ki, mert május 10-én írták. A mi tmsz-unk okozta ezt a levelet. Amekkora hiba az U. S-é, legalább akkor hibának tartjuk, hogy nem kérték meg azokat, akikről szó van. Önmagát görgeti a lavina. A mi dolgunk: elítélendő a két levél, elítélendő a VSZISZ, hogy nem hívta meg azokat az embereket. Ugyanakkor megfelelőnek tartja Kartagot, aki szintén felelős. Jó az elvtársi bizottság munkája, én az eredeti javaslatát támogatom.

Nagy Gy. József: Egy-két dolgot tisztáznunk kellene. Podolszki tárgyilagos akar lenni, de nincs tökéletesen igaza. Ő ugyan indokolja a dolgokat, de nem ez a lényeg, hanem az, hogy a felelősség milyen fokát mondja ki a bizottság büntetésül. Sziverivel nem tudtam úgy beszélni, ahogy akartam. Négyszernközt ezt mondtam neki: Belátja-e a tévedését? Ha nem látja be, hogy hol tévedett, akkor azzal kimondja, hogy nem akar a párt tagja lenni. Letért a vonalról. Hogy milyen volt a kiadótanács? Reagálása akkor kezdődött, amikor a tartományiak megszólaltak. Ha mindent figyelembe veszünk, azt látjuk, Sziveri nem változott, nem kíván önkritikát gyakorolni. Belátja-e az eszmei elferdülést. Ha nem látja be, akkor ki kell zárni! Neki magának kell kilépnie a pártból!

Kartag: A jóindulat megnyilvánult. Senkit sem fenyegetett az a veszély, hogy az utcára kerül. A levelek – súlyosbító körülményt jelentenek. Két ízben is tárgyaltunk az U. S-ról. Mikor adták fel a levelet – ezt megmondja a pecsét – tehát a tmsz kibővített ülése után. De ekkor már nem létezett a szerkesztői-

zottság. Országos méretűvé tettük az ügyet. Én nem menekülök a felelősség elől.

Gara: Lehet, hogy az elvtársi bizottság javaslata már nem fogadható el, mert az csak a korábbi helyzetet vehette figyelembe.

Szücs: Úgy érzem, nagyobb teret kap egy oknyomozó visszpillantás, s nem az, hogy Sziveriről tárgyalunk. Sziveri hallgat. Mind a mai napig nem tudom, hogy követi-e Tito útját. Ők kiemelték, hogy Tito tévedett. Tolnai Ottónak Gojko Đogo elvtárs – nekem ő nem elvtárs. Szűkszavú jelentésből nem látom a helyzetet, tudta-e ő akkor, hogy Illyés Gyula akkor már milyen reláción futott? Radics Viktóriával elégtételt keresnek. Rágalmaznak. Mondja ki Sziveri maga, hogy hol az ő helye! Szemmel láthatólag nemcsak arról van szó, hogy Sziveri milyen büntetést kap. Mértéktartóan kell beszélni. A két levél felkorácsolta az idegeket – idéz a levélből –, olyan üggyé dagasztja, hogy az most már nem jó. Beszélgetünk Sziverivel is. Belátta, egy-két hibája van, önkritikus is volt Illyéssel kapcsolatban – nem tudta, hogyan állunk vele. Ő politikailag nincs azon a szinten, hogy elláthassa a főszerkesztői posztot. Tájékozatlan. Én bekalkuláltam azt is, hogy a Képes Ifjúságban is rossz a helyzet. Észrevételeinket nem tettük meg idejében.

Sziveri: Nyilatkozatot is adtam az elvtársi bizottságnak. Ezt olvassa. (Mellékeljük.)

Pilcz Klára: Igazolta, hogy teljesen éretlen. A magyar íróktól közölt írásokért – vád. Felelősség terheli Kartagot is. Kizárás előtti javasolok. Ha kizárjuk, lesz-e alkalmunk vele beszélni.

Polyvás: Podolszki készített szólásra: megkérdőjelezte, hogy volt-e jóindulat. Az elvtársi bizottság javaslatát találja jónak – ez is jóindulat. Sziveri itt felszólalt, volt alkalmunk. Ez a gyűlés is bizonyítja, hogy melléközgékkal zavarjuk a vizet, megdöbentő, hogy mennyit könnyöngünk. Miért nem világos, hogy mit kell tenni. Teketóriázunk. Itt a két levél, a márciusi szám. Ha valaki az U. S-ot támadja, akkor ez azt jelenti-e, hogy az egész magyarságot támadja valaki.

Mucsi: Az elvtársi bizottságban a személyi felelősségről beszélünk, amíg tartottak az események. Nem értem Dudást, hogy én megváltoztattam a véleményét. Ha itt megállapítjuk, hogy Sziverinek köze van a két levélhez, ez nem elhajlás, ez provokáció. Kizárni! Csúnya provokáció az, hogy a magyar nemzeti-

ség zászlóvivőinek nevezik ki magukat. Ez szélhámoság!

Dudás: Próbáljunk pontosan fogalmazni. Amit az ifjú tollforgatók a levélben írnak – az áll! Tévelygésről van szó, s nem arról, hogy késsel megyünk a JKSZ politikája ellen. Ezért kellene higgadtan beszélni. Terheli felelősség Kartagot, de az alapítót a legnagyobb. A Képes Ifjúság tiltakozott Sziveri ellen, amikor őt kinevezték.

Mucsi: Elkenték a szart.

Dudás: Most szól közbe, a káderpolitika a felelős. Például akkor, mikor kinevezik a K. Ifjúság főszerkesztőjét. Mi tiltakoztunk a VSZISZ elnöksége ellen, amikor azokat, akikről szó volt, nem hívta meg az ülésre.

Vlaovics: Dudás korigál másokat. És engem vádol. Sziveriről beszélnek – kizárása mellett szavazok. Sajnálom, hogy egy öttagú csoport a magyar kultúra letéteményesévé nevezi ki magát.

Podolszki: Polyvásnak mondom: nem azt állítom, hogy mindkét oldalról elmaradt a jóindulat. Kétféle kenjük a szart. Kétféle vélemény alakult itt ki. A VSZISZ procedurális hibát vétett. Bizalmatlanság légköre alakult ki.

Nagy Gy. József: Mondjunk már valami újat is!

Szücs: Ha nem is rendszerezve, emlékszem: Sziverinek igenis nagy figyelmet szenteltünk. Én is azt mondom: ment-sük! Az az érzésem, mi váltunk opportunistákká. Itt van egy tétlen pártszervezet. Ha módot adnánk arra, hogy egy újabb számot adjanak ki, akkor ők csak folytatnák a régit.

Nagy Gy. József: Olvassa a javaslatot.

Mucsi: Szépséghiba – a levél késett. Ne így szavazzunk, hogy az elvtársi bizottság mellett, vagy ellene!

Nagy Gy. József: Felteszem a kérdést: 1. Ki javasolja a kizárás előtti büntetést? (Olvassa a szavazókat.) Kilencen vannak. 2. Ki van a kizárás mellett? (Olvassa ezeket is: hatan vannak. Egy – Sziveri – tartózkodott.) A titkárságnak az a feladata, hogy a két levél alapján is kifejtse véleményét.

Polyvás: A párt elítéli azt a megállapítást a levélből, mert nem fedi a valóságot: nemzetieskedő törekvéseket rejt magában.

Szücs: Korrekciót ajánlok: olyan dimenziót ad nekik, amilyent nem adhat.